

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи
Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара
Олег МАРЕНКОВ

«*М*» 06 2026 р.

ВИСНОВОК

Про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
Єгорова Антона Євгеновича
«Співвідношення англосаксонської та романо-германської правових сімей в
адміністративно-судовій практиці», представленої
на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 Право.

ВИТЯГ

з протоколу № 3 міжкафедрального семінару
юридичного факультету Дніпровського національного університету
імені Олеся Гончара від 02 червня 2026 року

ПРИСУТНІ: 17 з 17 членів наукового семінару.

ГОЛОВУЮЧА: д-р. юрид. наук, проф. **Т. В. Корнякова** (12.00.08 - кримінальне право і процес), професорка кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

СЕКРЕТАР: канд. юрид. наук, доц., каф. цивільного, трудового та господарського права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара **О. А. Грабильнікова** (12.00.02 - конституційне право, муніципальне право).

ПРИСУТНІ: д-р юрид. наук, проф. **О. Л. Соколенко** (12.00.07 – адміністративне право і процес); д-р. юрид. наук, проф. **Т. В. Корнякова** (12.00.08 – кримінальне право і процес); д-р. юрид. наук, проф. **Н. С. Юзікова** (12.00.08 – кримінальне право і процес); канд. юрид. наук, доц. **О. П. Литвин** (12.00.07 – адміністративне право і процес); д-р. юрид. наук, проф. **Є. А. Кобрусєва** (12.00.07 – адміністративне право і процес); д-р юрид.наук, доц. **Н.П. Капітаненко** (12.00.07 – адміністративне право і процес); д-р. філософії у галузі права **О.О. Дриголь** (081Право); канд. юрид. наук, доц. **О. В. Лахова** (12.00.08 – кримінальне право і процес); д-р юрид. наук, проф. **К. В. Бережна** (12.00.07 – адміністративне право і процес); канд. юрид. наук, доц. **Л. М. Мудрисєвська** (12.00.01 – теорія держави і права); канд. юрид. наук, доц. **Т. М. Заворотченко** (12.00.02 – конституційне право, муніципальне право); канд. юрид. наук, проф.

І. Г. Алексєєнко (12.00.01 – теорія держави і права); д-р. юрид. наук, проф. **І. В. Патерило** (12.00.07 – адміністративне право і процес), д-р. юрид. наук, проф. **О. В. Марченко** (12.00.07 – адміністративне право і процес); д-р. юрид. наук, проф. **О.В. Сачко** (12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза); канд. юрид. наук, доц. **Ю. В. Живова** (12.00.08 – кримінальне право і процес); канд. юрид. наук, доц. **О. А. Грабильнікова** (12.00.02 - конституційне право, муніципальне право).

Запрошені: аспірант 4 року навчання А.Є. Єгоров.

Порядок денний: розгляд і обговорення дисертаційної роботи Єгорова Антона Євгеновича на тему: «Співвідношення англосаксонської та романо-германської правових сімей в адміністративно-судовій практиці», представленої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081.

Тема дисертації затверджена Вченою радою Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара (протокол № 5 від 18.11.2021 року), уточнена Вченою радою юридичного факультету (протокол №7 від 29.05.2026р.), науковим керівником призначено завідувача кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, канд. юрид. наук, д-р політ. наук проф. Алексєєнко І.Г.

Підготовка здобувача третього рівня вищої освіти здійснюється за акредитованою освітньо-науковою програмою «Право» зі спеціальності 081 Право (Сертифікат про акредитацію освітньої програми 8127, дійсний до 01.07.2029 р.).

СЛУХАЛИ:

Обговорення дисертаційної роботи Єгорова Антона Євгеновича на тему: «Співвідношення англосаксонської та романо-германської правових сімей в адміністративно-судовій практиці», представленої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

За результатами звіту про оцінку на унікальність тексту наукового дослідження Єгорова Антона Євгеновича на тему: «Співвідношення англосаксонської та романо-германської правових сімей в адміністративно-судовій практиці», представленої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право, здійсненої на плагіат програмою «StrikePlagiarism» виявлено, що унікальність тексту складає 92,55%. Таким чином, на підставі перевірки зроблено висновок: робота Єгорова Антона Євгеновича може бути допущена до захисту.

Перевірку на плагіат здійснювала комісія у складі: канд. юрид. наук, доц. кафедри цивільного, трудового та господарського права Грабильнікова О.А.; канд. юрид. наук, доц. кафедри адміністративного і кримінального права Лахова О.В.; канд. юрид. наук, доц. кафедри адміністративного і кримінального права Дриголь О.О.

Робота розглядалась трьома фаховими експертами – д-р. юрид. наук, проф. І.В. Патерило, д-р. юрид. наук, проф. Є.А. Кобрусєвою, канд. юрид. наук, доц. О.В. Лаховою.

Робота виконана на 269 сторінках, з них 231 сторінка основного тексту, робота структурована та складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатку.

Слово надається аспіранту Єгорову Антону Євгеновичу . Будь ласка, регламент виступу - 20 хвилин.

Доповідь А.Є. Єгорова:

Добрий день, шановна голова міжкафедрального семінару, члени міжкафедрального семінару, шановні присутні! На Ваш розгляд надається дисертаційна робота з теми: «Співвідношення англосаксонської та романо-германської правових сімей в адміністративно-судовій практиці», яка подається на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право. Науковий керівник: Алексеєнко Ігор Григорович, канд. юрид. наук, д-р політ. наук проф., завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Актуальність дисертаційного дослідження обумовлена значними трансформаційними процесами, які відбуваються в процесі існування та подальшого розвитку адміністративно-судової практики України під впливом правових сімей, насамперед романо-германської та англосаксонської. Важливим важелем такої трансформації є судова реформа України, розпочата у 2016 році, яка значно підвищила роль судового прецеденту, правових позицій Верховного Суду та практики Європейського суду з прав людини у якості джерел правового впливу на національне правозастосування. Особливо помітно зазначені процеси проявляються саме у сфері адміністративного судочинства, де відбувається формування єдиної адміністративно-судової практики, забезпечення судового контролю за діяльністю суб'єктів владних повноважень та реалізація принципу верховенства права.

Слід зазначити, що внаслідок реформи судової системи України та, як вже зазначалося автором, збільшення ролі судового прецеденту у процесі правозастосування в Україні, зростає важливість формування цілісної та зрозумілої концепції реформування судової системи як одного із фундаментальних елементів держави, завдяки якому забезпечується реалізація права особи (як фізичної, так і юридичної) на справедливий суд. Крім цього, у сфері адміністративної юстиції судова система виступає також у ролі ефективного механізму контролю за діяльністю органів державної влади та інших суб'єктів владних повноважень, забезпечуючи баланс між публічними інтересами держави та необхідністю дотримання прав і свобод людини і громадянина. Якщо зазначати про конституційну юрисдикцію, то окрім захисту прав людини і громадянина, судова система виступає також у ролі механізму здійснення конституційного контролю.

Як наслідок, проведення теоретичних та методологічних досліджень процесів розвитку національної адміністративно-судової практики України, включаючи процеси адаптації судової практики до змін, які відбуваються, набуває особливої актуальності, особливо в контексті впливу іноземних

правових систем. Адже цілком природньо, що в умовах посилення міжнародного співробітництва між Україною та її союзниками, насамперед країнами Європейського Союзу та Північноатлантичного Альянсу, правове співробітництво лише зростатиме, що не може не позначитися на національному законодавстві України та, як наслідок, на українській адміністративно-судовій практиці. Більше того, набуття Україною статусу країни-кандидата в Європейський Союз та подальша гармонізація українського законодавства із європейськими правовими стандартами зумовлюють необхідність адаптації національного адміністративного судочинства до сучасних міжнародних підходів, включаючи стандарти Європейського суду з прав людини щодо ефективного судового захисту та належного урядування.

Особливої актуальності зазначена проблематика набуває в умовах правового режиму воєнного стану, коли суттєво зростає роль адміністративних судів у забезпеченні судового контролю за діяльністю суб'єктів владних повноважень, захисті прав і свобод людини, а також забезпеченні балансу між інтересами національної безпеки та принципом верховенства права. Саме в умовах воєнного стану адміністративно-судова практика найбільш виразно демонструє процеси трансформації правозастосування, посилення ролі судового прецеденту, правових позицій Верховного Суду та практики Європейського суду з прав людини.

Внаслідок зазначених процесів можливим є виникнення нових проблем, які стосуються подальшого розвитку національної адміністративно-судової практики України, збереження її особливостей та забезпечення ефективної взаємодії між елементами романо-германської та англосаксонської правових традицій. Вирішення даної проблеми з практичного боку вимагає проведення додаткових наукових досліджень з метою більш детального аналізу ситуації, яка склалася.

Особливо слід звернути увагу на те, що повнота та об'єктивність даних наукових досліджень напряму залежить від аналізу як українських національних наукових праць, так і наукових праць зарубіжних науковців. Зокрема, важливими є синергія результатів наукових праць закордонних вчених та праць представників української правової думки щодо вивчення правових сімей, адміністративної юстиції та судової практики, врахування висновків, зроблених вітчизняними та зарубіжними вченими, узагальнення напрямів наукового аналізу, проведеного вищезазначеними представниками наукової думки.

Національна юридична думка вже неодноразово розглядала правову систему України з кількох поглядів, включаючи функціональний та предметний аналіз, що дозволило сформулювати цілісне уявлення про правову систему загалом. Разом з цим, вплив іноземних правових систем на адміністративно-судову практику України, включаючи практику адміністративних судів та Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду, не піддавався детальному аналізу незважаючи на те, що судовий прецедент вже неодноразово виступав у якості предмету наукового дослідження.

Причиною наявності такого роду «сліпої плями» в наукових дослідженнях було зміщення фокусу дослідження зі складових національної правової системи,

до яких належить і адміністративно-судова практика у вигляді судових прецедентів та правових позицій судів, на безпосередньо саму правову систему. Внаслідок цього під предмет дослідження підпадали перш за все загальні соціологічні та формально-юридичні характеристики, тоді як специфічні історико-правові, процесуальні та функціональні особливості розвитку адміністративного судочинства переважно охоплювалися посередньо.

Всі ці особливості вимагають насамперед доктринального погляду на теоретичному рівні пізнання, а результати мають бути відображені у відповідних дефініціях, методологічних, термінологічних та інших характеристиках адміністративно-судової практики України як важливого інструменту тлумачення права та подальшого правозастосування. Адже саме у цьому й полягає одне із центральних завдань теорії держави і права – виокремлення основних властивостей держави і права з історичного контексту, що додатково підкреслює актуальність обраної теми дисертаційного дослідження.

Як вже зазначалося вище, національна правова система України, її становлення та розвиток вже неодноразово виступали у якості предмета дослідження у вітчизняних вчених, до яких належать праці В. Бабкіна, А. Зайця, В. Журавського, О. Зайчука, А. Козловського, М. Кельмана, А. Колодія, О. Копиленка, В. Копейчикова, О. Костенка, Л. Луць, М. Костицького, С. Максимова, О. Мурашина, О. Мироненка, Ю. Оборотова, М. Орзіха, Н. Оніщенко, Н. Пархоменко, Л. Петрової, О. Петришина, В. Погорілка, Ю. Римаренка, П. Рабіновича, В. Селіванова, О. Скакун, В. Сіренка, О. Скрипнюка, В. Тація, С. Стеценка, О. Тихомирова, Є. Харитонова, М. Хаустової, М. Цвіка, Ю. Шемшученка, О. Шевченка, В. Шаповала, О. Ющика та інших. Окремі аспекти адміністративної юстиції, адміністративно-судової практики, судового контролю за діяльністю суб'єктів владних повноважень, а також практики адміністративних судів та Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду досліджували В. Авер'янов, Ю. Битяк, Т. Коломоець, О. Пасенюк, М. Смокович, Р. Куйбіда та інші.

Не залишаються осторонь даної теми дослідження праці і закордонних вчених, до яких належать дослідження Ф. Аумана, М. Анкеля, В. Батлера, Г. Бермана, М. Глендона, Е. Глассона, П. Глена, В. Графського, Р. Давіда, Ж. Карбоньє, К. Жоффре-Спінозі, Х. Кьотца, Н. Лумана, Кр. Осаке, А. Полякова, К. Цвайгерта, Л. Фрідмена, А. Уотсона та інших. Важливе значення для дослідження мають також наукові підходи щодо розвитку судового прецеденту, адміністративної юстиції, практики Європейського суду з прав людини та процесів адаптації національних правових систем до сучасних міжнародних і європейських правових стандартів.

Слід зазначити, що дослідження правової системи вищенаведеними українськими та зарубіжними вченими були проведені на високому рівні, однак у переважній більшості відбувалися в межах традиційних наукових підходів, тоді як застосування інноваційних напрямів у даних дослідженнях носить допоміжний характер. Внаслідок цього варто зауважити, що проведення комплексного аналізу адміністративно-судової практики України, включаючи її історичну, логічну та функціональну складові, є доволі актуальним. Зокрема,

панівною залишається думка про центральну роль держави у розвитку правової системи України, як наслідок, фактично роль судового прецеденту, правових позицій Верховного Суду та практики Європейського суду з прав людини у даних процесах часто недооцінюється.

Щодо безпосередньо адміністративно-судової практики наразі відсутні цілісні теоретичні узагальнення процесу її формування та розвитку як об'єктивного правового явища, що здійснюється в умовах взаємодії романо-германської та англосаксонської правових традицій. Більше того, традиційно під поняттям «судова практика» переважно розуміється практика судів загальної юрисдикції, тоді як практика адміністративних судів, Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду, а також вплив практики Європейського суду з прав людини на адміністративне судочинство України фактично не розглядаються комплексно.

Невирішеним також залишається питання місця міжнародної судової практики, насамперед практики Європейського суду з прав людини, серед інших джерел права в Україні, а також її впливу на формування сучасної адміністративно-судової практики та забезпечення єдності правозастосування в умовах євроінтеграційних процесів і правового режиму воєнного стану.

Необхідність більш детального аналізу даних питань та заповнення відповідних прогалів і стали основними підставами для вибору теми дисертаційного дослідження.

Фундаментальною ідеєю дисертаційного дослідження виступає поєднання сучасних методологічних підходів до дослідження адміністративно-судової практики України з метою формування цілісного наукового уявлення про процеси взаємодії романо-германської та англосаксонської правових сімей у національній судовій системі. Застосування такого підходу обумовлено тим, що співвідношення романо-германської та англосаксонської правових традицій в адміністративно-судовій практиці України також має комплексний та взаємопов'язаний характер. Відповідно, за допомогою застосування такого підходу наукова ідея реалізована з урахуванням як вітчизняного, так і зарубіжного досвіду.

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційного дослідження є комплексний теоретико-методологічний аналіз співвідношення англосаксонської та романо-германської правових сімей в адміністративно-судовій практиці України, визначення особливостей їх впливу на формування та розвиток національної судової практики, адміністративної юстиції та правозастосування в умовах євроінтеграційних процесів, судової реформи та правового режиму воєнного стану.

Для досягнення поставленої мети були визначені наступні задачі:

– здійснити аналіз сучасного стану наукового дослідження проблематики співвідношення англосаксонської та романо-германської правових сімей у вітчизняній та зарубіжній юридичній науці;

– дослідити теоретичні підходи до визначення понять «правова система», «правова сім'я», «судова практика» та «адміністративно-судова практика»;

- визначити методологічні основи дослідження адміністративно-судової практики України в умовах взаємодії різних правових сімей;
- проаналізувати історичні особливості формування англосаксонської та романо-германської правових сімей та їх вплив на розвиток судової практики;
- охарактеризувати сучасний стан адміністративно-судової практики України та особливості функціонування адміністративної юстиції;
- дослідити вплив англосаксонських та романо-германських елементів на формування адміністративно-судової практики України;
- визначити роль практики Європейського суду з прав людини, правових позицій Верховного Суду та Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду у процесі розвитку адміністративно-судової практики України;
- встановити проблемні аспекти взаємодії англосаксонської та романо-германської правових традицій у сфері адміністративного судочинства України;
- дослідити особливості адаптації адміністративно-судової практики України до міжнародних та європейських правових стандартів;
- визначити перспективи подальшого розвитку адміністративно-судової практики України в умовах євроінтеграції, реформування судової системи та правового режиму воєнного стану.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають у процесі формування та розвитку адміністративно-судової практики України під впливом романо-германської та англосаксонської правових сімей.

Предмет дослідження – теоретико-методологічні та практичні аспекти співвідношення романо-германської та англосаксонської правових сімей в адміністративно-судовій практиці України, включаючи особливості впливу судового прецеденту, практики Європейського суду з прав людини, правових позицій Верховного Суду та процесів адаптації національного правозастосування до міжнародних і європейських правових стандартів.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційного дослідження становить сукупність загальнонаукових, спеціально-наукових та філософсько-правових методів наукового пізнання, застосування яких обумовлене метою, задачами, об'єктом та предметом дослідження.

Під час проведення дослідження були використані загальнонаукові методи пізнання, зокрема діалектичний метод, який дозволив дослідити процеси формування та розвитку адміністративно-судової практики України в умовах взаємодії романо-германської та англосаксонської правових сімей, а також виявити закономірності трансформації національного правозастосування під впливом сучасних міжнародних та європейських правових стандартів (розділи 1–3).

Історико-правовий метод застосовано під час аналізу процесів становлення англосаксонської та романо-германської правових сімей, розвитку судового прецеденту, адміністративної юстиції та особливостей формування адміністративно-судової практики України (підрозділи 2.1, 3.1).

Формально-юридичний метод використовувався для дослідження нормативно-правових актів, судової практики, правових позицій Верховного Суду та Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду, а також

практики Європейського суду з прав людини у сфері адміністративного судочинства (підрозділи 2.2, 3.1, 3.2, 3.3).

Порівняльно-правовий метод застосовано під час аналізу особливостей функціонування англосаксонської та романо-германської правових сімей, їх впливу на судову практику та адміністративне судочинство України, а також у процесі дослідження механізмів адаптації національної адміністративно-судової практики до міжнародних та європейських правових стандартів (підрозділи 2.1, 3.1, 3.3).

Системно-структурний метод дозволив дослідити адміністративно-судову практику України як цілісне правове явище, визначити взаємозв'язок між її окремими елементами, правовими позиціями судів, практикою Європейського суду з прав людини та механізмами забезпечення єдності судової практики (підрозділи 1.2, 2.2, 3.2).

Логіко-семантичний метод використовувався під час аналізу та уточнення понятійно-категоріального апарату дослідження, зокрема понять «правова система», «правова сім'я», «судова практика», «адміністративно-судова практика», «судовий прецедент» та «правова позиція суду» (підрозділи 1.2, 1.3).

Герменевтичний метод застосовувався для тлумачення нормативно-правових актів, судових рішень, правових позицій Верховного Суду та практики Європейського суду з прав людини, а також для дослідження особливостей правового тлумачення в умовах взаємодії різних правових традицій (підрозділи 2.2, 3.1, 3.2).

За допомогою методу прогнозування були визначені перспективи подальшого розвитку адміністративно-судової практики України, адаптації національного правозастосування до європейських правових стандартів та розвитку адміністративної юстиції в умовах євроінтеграційних процесів і правового режиму воєнного стану (підрозділ 3.3).

Наукова новизна одержаних результатів полягає у комплексному теоретико-методологічному дослідженні співвідношення англосаксонської та романо-германської правових сімей в адміністративно-судовій практиці України в умовах євроінтеграційних процесів, судової реформи та правового режиму воєнного стану.

уперше:

– обґрунтовано, що сучасна адміністративно-судова практика України функціонує в умовах поступового переходу від класичної нормативістської моделі романо-германської правової сім'ї до змішаної моделі правозастосування, у межах якої правові позиції Верховного Суду та практика Європейського суду з прав людини фактично набувають ознак прецедентного регулювання;

– визначено, що одним із ключових наслідків посилення англосаксонських елементів у національній адміністративно-судовій практиці є виникнення ризиків порушення принципу правової визначеності, зокрема внаслідок нестабільності правових позицій Верховного Суду, відступів від раніше сформованої практики та фактичної підміни нормативно-правового регулювання судовим тлумаченням;

– запропоновано авторський підхід до формування адміністративно-судової практики Верховного Суду, який передбачає поєднання прецедентних механізмів правозастосування із принципами нормативної визначеності романо-германської правової сім'ї шляхом забезпечення стабільності правових позицій та передбачуваності судової практики;

– обґрунтовано доцільність використання механізму prospective overruling у діяльності Верховного Суду як засобу забезпечення принципу правової визначеності при зміні правових позицій у сфері адміністративного судочинства.

удосконалено:

– теоретичні підходи до визначення поняття «адміністративно-судова практика» та її місця у системі сучасного правозастосування України;

– наукові підходи до визначення ролі правових позицій Верховного Суду та практики Європейського суду з прав людини у системі джерел права України;

– теоретичні положення щодо співвідношення нормативно-правового регулювання та судової правотворчості в адміністративному судочинстві України;

– наукові підходи до визначення ролі Великої Палати Верховного Суду у забезпеченні єдності судової практики та формуванні юрисдикційних критеріїв.

дістало подальшого розвитку:

– дослідження процесів адаптації національної правової системи України до міжнародних та європейських правових стандартів;

– наукові положення щодо взаємодії романо-германської та англосаксонської правових сімей у процесі розвитку адміністративно-судової практики України;

– дослідження ролі адміністративної юстиції у забезпеченні принципу верховенства права та судового контролю за діяльністю суб'єктів владних повноважень;

– теоретико-правові підходи до аналізу впливу євроінтеграційних процесів та практики Європейського суду з прав людини на трансформацію національної судової системи України.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані результати, теоретичні висновки та практичні рекомендації, сформульовані у дисертаційному дослідженні, можуть бути використані:

– у науково-дослідній сфері – для подальших досліджень проблем взаємодії романо-германської та англосаксонської правових сімей, розвитку адміністративної юстиції, адміністративно-судової практики України, забезпечення принципу правової визначеності та вдосконалення механізмів формування судової практики Верховного Суду (Акт впровадження результатів дисертаційної роботи у наукову діяльність Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара від 14.05.2026 р.);

– у правотворчій діяльності – з метою вдосконалення законодавства України у сфері адміністративного, цивільного, господарського та кримінального судочинства, забезпечення єдності судової практики, імплементації практики Європейського суду з прав людини та розвитку

механізмів забезпечення принципу правової визначеності у діяльності судових органів;

– у правозастосовній діяльності – при формуванні та узагальненні адміністративно-судової практики, застосуванні практики Європейського суду з прав людини, правових позицій Верховного Суду та касаційних судів у складі Верховного Суду, а також у процесі вирішення адміністративних, цивільних, господарських та кримінальних справ;

– в освітньому процесі – під час викладання навчальних дисциплін «Теорія держави і права», «Порівняльне правознавство», «Адміністративне право», «Адміністративне судочинство», «Цивільний процес», «Господарський процес», «Кримінальний процес», «Судові та правоохоронні органи України» у закладах вищої освіти при підготовці фахівців за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями вищої освіти спеціальності 081 «Право», а також під час підготовки підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій та інших навчально-методичних матеріалів (Акт впровадження результатів дисертаційної роботи у наукову діяльність Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара від 14.05.2065 р.);

– у практичній діяльності – при підвищенні кваліфікації суддів, адвокатів, працівників судових та правоохоронних органів, а також інших фахівців у сфері правозастосування та судової діяльності.

Апробація результатів дисертаційного дослідження. Основні положення, висновки та практичні рекомендації дисертаційного дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри теорії держави і права, конституційного права та державного управління юридичного факультету Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара та отримали позитивну оцінку.

Результати дисертаційного дослідження були оприлюднені на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми протидії корупції в Україні» (26–27 травня 2022 року, Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука, м. Рівне, Україна); VIII Всеукраїнській мультидисциплінарній конференції «Чорноморські наукові студії» (24 червня 2022 року, Міжнародний гуманітарний університет, м. Одеса, Україна); XI ISAP Conference «The Latest Information and Communication Technologies in Education» (27–29 листопада 2023 року, м. Флоренція, Італія); III ISAP Conference «Intellectual Education of Students and Schoolchildren of the New Generation» (22–24 січня 2024 року, м. Париж, Франція); VI ISAP Conference «Theory and Practice of the Development of Technical Sciences» (12–14 лютого 2024 року, м. Прага, Чеська Республіка); VII ISAP Conference «Information Technologies in Education, Technology and Industry» (19–21 лютого 2024 року, м. Мадрид, Іспанія).

У дисертаційному дослідженні здійснено комплексний аналіз співвідношення англосаксонської та романо-германської правових сімей в адміністративно-судовій практиці України. На основі дослідження сучасних наукових підходів, законодавства України, практики національних судів та міжнародних судових інституцій встановлено, що процеси трансформації

національної правової системи суттєво вплинули на характер та зміст сучасного адміністративного судочинства.

У роботі встановлено, що традиційний поділ правових систем на романо-германську та англосаксонську не втратив свого наукового значення, однак в умовах глобалізації та міжнародної правової інтеграції спостерігається поступове зближення окремих елементів зазначених правових сімей. Зазначені процеси проявляються не лише на рівні теоретичних конструкцій, а й безпосередньо у сфері правозастосування, насамперед під час здійснення судочинства.

Дослідженням встановлено, що сучасна адміністративно-судова практика України формується під впливом двох взаємопов'язаних тенденцій. Перша пов'язана із збереженням базових ознак романо-германської правової сім'ї, зокрема провідної ролі нормативно-правового акта, принципу законності та нормативного регулювання суспільних відносин. Друга тенденція полягає у поступовому посиленні ролі судової практики, правових позицій Верховного Суду та практики Європейського суду з прав людини, що є характерною рисою англосаксонської правової традиції.

У дисертації обґрунтовано, що найбільш інтенсивно зазначені процеси відбуваються саме у сфері адміністративного судочинства. Це обумовлено особливостями публічно-правових спорів, необхідністю постійного судового контролю за діяльністю суб'єктів владних повноважень, а також активним використанням судами принципу верховенства права під час вирішення справ. Встановлено, що адміністративна юстиція стала однією із ключових сфер адаптації української правової системи до сучасних європейських правових стандартів.

У результаті проведеного дослідження визначено особливості історичного розвитку судової практики в межах англосаксонської та романо-германської правових сімей. Встановлено, що відмінності між зазначеними правовими традиціями насамперед стосуються ролі судового рішення у системі джерел права, порядку формування правових норм та механізмів забезпечення єдності правозастосування. Разом з тим доведено, що в сучасних умовах спостерігається поступове зближення окремих підходів до здійснення правосуддя, що обумовлюється потребами забезпечення ефективності судового захисту прав людини.

Особливу увагу в роботі приділено дослідженню ролі Верховного Суду у формуванні сучасної адміністративно-судової практики України. Встановлено, що правові позиції Верховного Суду набули важливого значення для забезпечення єдності судової практики та однакового застосування норм права судами різних інстанцій. Водночас зроблено висновок про необхідність забезпечення належного балансу між розвитком судової практики та дотриманням принципу правової визначеності як одного з ключових елементів верховенства права.

У дисертації досліджено вплив практики Європейського суду з прав людини на розвиток адміністративного судочинства України. Встановлено, що практика

ЄСПЛ істотно впливає на формування сучасних підходів до захисту прав людини у публічно-правових відносинах, а також сприяє впровадженню в національне судочинство європейських стандартів справедливого судового розгляду. Okремо проаналізовано значення принципів пропорційності, юридичної визначеності, належного урядування та ефективного судового захисту у діяльності адміністративних судів України.

У ході дослідження також розглянуто значення правових доктрин для розвитку адміністративно-судової практики. Встановлено, що правові доктрини виступають важливим інструментом формування правових позицій судів, розвитку юридичної аргументації та адаптації національного правозастосування до сучасних викликів. Доведено, що доктринальні підходи відіграють важливу роль у процесі зближення різних правових традицій та забезпеченні послідовного розвитку судової практики. Okреми́й блок дослідження присвячено аналізу міжнародної судової практики та її значенню для розвитку українського правозастосування. Встановлено, що міжнародні судові інституції та сформовані ними правові підходи дедалі більше впливають на розвиток національної судової практики, особливо в умовах зростання ролі міжнародних стандартів захисту прав людини та необхідності реагування на виклики, пов'язані з воєнним станом і тимчасовою окупацією частини території України. Загалом проведені дослідження дозволили встановити, що сучасна адміністративно-судова практика України перебуває на етапі активної трансформації. При збереженні фундаментальних засад романо-германської правової сім'ї відбувається поступове впровадження окремих механізмів, характерних для англосаксонської правової традиції. Такий розвиток обумовлений як внутрішніми потребами вдосконалення правосуддя, так і впливом європейської інтеграції, міжнародних стандартів захисту прав людини та сучасних викликів, що постали перед правовою системою України в умовах воєнного стану.

Дякую за увагу!

Завершивши доповідь, здобувач відповів на запитання учасників міжкафедрального наукового семінару.

ЗАПИТАННЯ ТА ВІДПОВІДІ:

О. В. Лахова, канд. юрид. наук, доц.: Скажіть, будь ласка, чому саме адміністративно-судова практика України була визначена Вами як основна сфера взаємодії англосаксонської та романо-германської правових сімей?

А.Є. Єгоров, здобувач: Дякую за Ваше запитання. Адміністративно-судова практика України була визначена мною як найбільш показова сфера взаємодії романо-германської та англосаксонської правових традицій з огляду на специфіку самого адміністративного судочинства. Саме у сфері адміністративної юстиції найбільш активно реалізується судовий контроль за діяльністю суб'єктів

владних повноважень, а також формуються механізми забезпечення принципу верховенства права.

Традиційно правова система України належить до романо-германської правової сім'ї, для якої характерним є домінування нормативно-правового акта як основного джерела права. Разом з цим, сучасна адміністративно-судова практика демонструє поступове посилення ролі судового тлумачення, правових позицій Верховного Суду та практики Європейського суду з прав людини, що вже є характерною ознакою англосаксонської правової традиції.

Особливо помітно це проявляється у діяльності Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду, правові позиції якого фактично формують обов'язкові підходи до вирішення публічно-правових спорів. Таким чином, адміністративне судочинство стало сферою найбільш помітної трансформації сучасного правозастосування України, у межах якої поєднуються елементи двох правових сімей.

І.В. Патерило, д-р юрид. наук, проф.: Зазначте, будь ласка, у дисертації Ви зазначаєте про ризики порушення принципу правової визначеності. У чому саме Ви вбачаєте такі ризики?

А.Є. Єгоров, здобувач: Дякую за Ваше запитання. Основний ризик, на мою думку, полягає у поступовому посиленні ролі судової практики за відсутності достатньо чітких механізмів забезпечення стабільності правових позицій Верховного Суду. У сучасних умовах правові висновки Верховного Суду фактично мають визначальний вплив на подальше правозастосування, особливо у сфері адміністративного судочинства. Разом з цим, доволі часті відступи від раніше сформованої практики можуть створювати ситуацію правової невизначеності.

Учасники правовідносин повинні мати можливість прогнозувати правові наслідки своїх дій та розраховувати на стабільність судової практики. Якщо ж правові позиції змінюються занадто швидко або без достатнього обґрунтування, це може негативно впливати на принцип правової визначеності як складову верховенства права.

Крім цього, окрему проблему становить фактична підміна нормативно-правового регулювання судовим тлумаченням. У певних випадках судова практика починає виконувати не лише правозастосовну, а й фактично правотворчу функцію. Особливо це проявляється у сфері адміністративного судочинства, де судова практика безпосередньо впливає на діяльність суб'єктів владних повноважень та реалізацію прав людини.

О. В. Марченко, д-р. юрид. наук, проф.: Скажіть, будь ласка, яке значення, на Вашу думку, має практика Європейського суду з прав людини для розвитку адміністративного судочинства України?

А.Є. Єгоров, здобувач: Дякую за Ваше запитання. Практика Європейського суду з прав людини відіграє надзвичайно важливу роль у формуванні сучасної адміністративно-судової практики України. Насамперед це пов'язано із закріпленням у національному законодавстві обов'язку врахування практики ЄСПЛ судами України як джерела права.

У результаті цього відбувається поступова імплементація європейських стандартів захисту прав людини, принципу верховенства права, належного урядування та ефективного судового контролю за діяльністю органів державної влади. Практика ЄСПЛ суттєво впливає на підходи до тлумачення принципу пропорційності, доступу до правосуддя, справедливого суду та меж дискреційних повноважень держави.

Особливого значення практика ЄСПЛ набуває саме у сфері адміністративного судочинства, оскільки більшість публічно-правових спорів безпосередньо пов'язані із втручанням держави у права та свободи людини. Тому практика ЄСПЛ сьогодні виступає не лише додатковим джерелом аргументації, а й одним із ключових факторів трансформації національної адміністративно-судової практики.

О. А. Грабильнікова, канд. юрид. наук, доц.: Скажіть, будь ласка, у дисертаційному дослідженні Ви пропонуєте окремі підходи до забезпечення стабільності судової практики Верховного Суду. У чому саме вони полягають?

А.Є. Єгоров, здобувач: Дякую за Ваше запитання. Запропонований у дисертаційному дослідженні підхід базується на необхідності поєднання прецедентних механізмів правозастосування із принципом правової визначеності, який традиційно є характерним для романо-германської правової системи. Йдеться насамперед про необхідність забезпечення стабільності правових позицій Верховного Суду та передбачуваності судової практики.

У роботі обґрунтовується, що часті зміни правових позицій можуть негативно впливати на єдність правозастосування та стабільність правовідносин, особливо у сфері адміністративного судочинства. Саме тому запропоновано більш послідовний підхід до зміни правових висновків Верховного Суду із урахуванням можливих наслідків для вже існуючих правовідносин.

Одним із можливих механізмів забезпечення такої стабільності може бути використання *prospective overruling*, тобто підходу, за якого нова правова позиція застосовується переважно до майбутніх правовідносин. На мою думку, це дозволяє поєднати необхідність розвитку судової практики із забезпеченням принципу правової визначеності та стабільності правозастосування.

Т.В. Корнякова, д-р. юрид. наук, проф.: На Вашу думку, яким чином воєнний стан вплинув на розвиток адміністративно-судової практики України?

А.Є. Єгоров, здобувач: Дякую за Ваше запитання. В умовах воєнного стану суттєво зросла роль адміністративних судів у забезпеченні балансу між інтересами держави та правами людини. Значна кількість спорів почала стосуватися діяльності суб'єктів владних повноважень, реалізації обмежень прав і свобод, проходження публічної служби, соціального забезпечення, мобілізаційних заходів та інших публічно-правових відносин.

Це, у свою чергу, посилило значення судової практики, правових позицій Верховного Суду та практики Європейського суду з прав людини як механізмів забезпечення єдності правозастосування та дотримання принципу верховенства права.

Крім цього, воєнний стан актуалізував проблему забезпечення правової визначеності в умовах швидких змін законодавства та практики його застосування. Саме тому адміністративне судочинство сьогодні виконує не лише функцію вирішення спорів, а й функцію забезпечення стабільності правового порядку в умовах кризових процесів.

ВИСТУПИЛИ: науковий керівник здобувача д-р. політ. наук, канд. юрид. наук, проф. І.Г. Алексеєнко ; фахівці: д-р. юрид. наук, проф. І.В. Патерило, д-р. юрид. наук, проф. Є.А. Кобрусєва, канд. юрид. наук, доц. О.В. Лахова.

Після відповідей на запитання учасників міжкафедрального семінару було озвучено **висновок наукового керівника здобувача, завідувача кафедри цивільного, трудового та господарського права Алексеєнка Ігора Григоровича**, з оцінкою роботи здобувача у процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану.

ВИСТУП НАУКОВОГО КЕРІВНИКА:

Добрий день, шановні члени міжкафедального наукового семінару, шановні присутні! Повідомляю, що відгук з оцінкою роботи аспіранта 4 року навчання Єгорова Антона Євгеновича подано до відділу аспірантури та головуючому на засіданні сьогоднішнього міжкафедального наукового семінару.

Єгоров Антон Євгенович упродовж навчання в аспірантурі Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара здійснював цілеспрямовану науково-дослідну діяльність за обраним напрямом підготовки, послідовно виконуючи індивідуальний план наукової роботи та освітню складову освітньо-наукової програми. За час підготовки дисертації здобувач проявив належний рівень наукової самостійності, здатність до критичного аналізу наукових джерел, нормативно-правових актів та судової практики, а також навички формування власних теоретичних висновків і практичних рекомендацій.

Індивідуальний план наукової роботи виконано своєчасно та в повному обсязі. Здобувачем підготовлено наукові публікації за тематикою дослідження, результати роботи апробовано на наукових конференціях та інших науково-комунікативних заходах. У процесі роботи над дисертацією Єгоров А.Є. продемонстрував належний рівень володіння методологією юридичної науки, уміння працювати з великими масивами нормативного матеріалу та судової практики, а також здатність до формулювання власної наукової позиції щодо складних і дискусійних проблем сучасної теорії права.

Представлене дисертаційне дослідження присвячене комплексному аналізу співвідношення англосаксонської та романо-германської правових сімей в адміністративно-судовій практиці України. Обрана тема є актуальною як з теоретичного, так і з практичного погляду, оскільки сучасний розвиток правової системи України супроводжується активними процесами реформування судової влади, посиленням ролі Верховного Суду, впровадженням європейських правових стандартів та розширенням впливу практики Європейського суду з прав людини на національне правозастосування. Особливого значення ці

процеси набули в умовах набуття Україною статусу держави-кандидата на вступ до Європейського Союзу, подальшої гармонізації законодавства з правом Європейського Союзу, а також функціонування правової системи в умовах правового режиму воєнного стану.

Актуальність теми обумовлена тим, що вітчизняна юридична наука традиційно розглядала питання правових сімей переважно на загальнотеоретичному рівні, тоді як особливості їхнього впливу на адміністративно-судову практику України залишалися недостатньо дослідженими. У сучасних умовах саме адміністративне судочинство стало однією з тих сфер, де найбільш виразно проявляється взаємодія романо-германської та англосаксонської правових традицій. Це пов'язано із зростанням ролі судової практики, правових позицій Верховного Суду, практики Європейського суду з прав людини, а також необхідністю забезпечення однакового застосування норм права під час вирішення публічно-правових спорів.

У дисертації обґрунтовано, що сучасна адміністративно-судова практика України формується під впливом двох взаємопов'язаних тенденцій. З одного боку, національна правова система продовжує зберігати фундаментальні ознаки романо-германської правової сім'ї, насамперед провідну роль нормативно-правового акта як основного джерела права. З іншого боку, у сфері адміністративного судочинства простежується поступове посилення впливу окремих прецедентних механізмів, характерних для англосаксонської правової традиції, що проявляється у зростанні значення правових позицій Верховного Суду та практики Європейського суду з прав людини.

Важливим досягненням дисертаційного дослідження є те, що автор не обмежився традиційним порівнянням двох правових сімей, а здійснив їх аналіз крізь призму функціонування сучасної адміністративної юстиції України. Такий підхід дозволив перейти від абстрактних теоретичних конструкцій до аналізу реальних процесів, що відбуваються у сфері адміністративного судочинства та безпосередньо впливають на захист прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб у відносинах із суб'єктами владних повноважень.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає насамперед у тому, що автором обґрунтовано висновок про поступове формування в Україні змішаної моделі адміністративно-судового правозастосування, в межах якої поєднуються традиційні нормативістські підходи романо-германської правової сім'ї та окремі прецедентні механізми англосаксонської правової традиції. Такий висновок має важливе значення як для розвитку теорії права, так і для подальшого вдосконалення судової практики.

Заслугує на підтримку авторська позиція щодо того, що посилення ролі судової практики в Україні не повинно призводити до фактичної підміни нормативно-правового регулювання судовим тлумаченням. У роботі аргументовано доведено необхідність забезпечення балансу між стабільністю законодавства та розвитком судової практики, що особливо актуально для сфери адміністративного судочинства, де питання правової визначеності безпосередньо пов'язані із забезпеченням принципу верховенства права.

Особливу увагу автор приділив дослідженню діяльності Верховного Суду та Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду. На основі проведеного аналізу зроблено обґрунтований висновок про те, що правові позиції Верховного Суду фактично виконують функцію забезпечення єдності судової практики та формування загальних стандартів правозастосування у сфері адміністративного судочинства. При цьому здобувачем звернуто увагу не лише на позитивні аспекти зазначених процесів, але й на ризики, які можуть виникати внаслідок частих змін правових позицій суду.

До найбільш цікавих результатів дослідження слід віднести запропонований автором підхід до формування адміністративно-судової практики Верховного Суду, який передбачає поєднання прецедентних механізмів правозастосування із принципом правової визначеності. Важливо, що даний підхід не заперечує необхідності розвитку судової практики, але водночас орієнтований на забезпечення її стабільності, передбачуваності та узгодженості із законодавством.

Науковий інтерес становлять також висновки автора щодо перспектив використання механізму *prospective overruling* у діяльності Верховного Суду. Запропонований підхід спрямований на мінімізацію негативних наслідків зміни правових позицій та забезпечення більшої передбачуваності правозастосування, що відповідає сучасним європейським тенденціям розвитку судової практики.

Важливе місце в роботі посідає дослідження практики Європейського суду з прав людини. Автор переконливо доводить, що практика ЄСПЛ є одним із ключових факторів розвитку сучасної адміністративно-судової практики України. При цьому практика ЄСПЛ розглядається не лише як джерело додаткової аргументації, але і як важливий механізм впровадження європейських стандартів правосуддя, захисту прав людини та забезпечення принципу верховенства права.

Позитивної оцінки заслуговує проведений аналіз ролі правових доктрин у формуванні сучасної адміністративно-судової практики. Автор обґрунтовано доводить, що правові доктрини продовжують відігравати важливу роль у процесі розвитку правозастосування, виступаючи своєрідним містком між юридичною наукою, законодавством та судовою практикою.

Окремо необхідно відзначити аналіз міжнародної судової практики та її значення для розвитку української правової системи. У роботі зроблено обґрунтований висновок про те, що міжнародні судові інституції дедалі активніше впливають на розвиток адміністративно-судової практики України. Особливо актуальними ці питання стали в умовах воєнного стану, коли виникає необхідність забезпечення належного захисту прав людини та адаптації національного правозастосування до сучасних міжнародних стандартів.

Структура дисертації є логічною та послідовною. Зміст окремих розділів узгоджується з метою та завданнями дослідження. У вступі належним чином обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, охарактеризовано методологічну основу роботи, сформульовано положення наукової новизни та практичного значення одержаних результатів. У першому розділі досліджено теоретико-методологічні засади дослідження, у

другому – розкрито історичні та теоретичні аспекти функціонування правових сімей, у третьому – здійснено аналіз сучасних проблем та перспектив розвитку адміністративно-судової практики України.

Позитивною рисою роботи є належний рівень опрацювання наукових джерел. Автором використано значний масив української та зарубіжної наукової літератури, нормативно-правових актів, судової практики та інших матеріалів. Це дозволило забезпечити належний рівень обґрунтованості висновків та уникнути декларативності у викладенні матеріалу.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання сформульованих у дисертації положень і рекомендацій у науково-дослідній діяльності, правотворчому процесі, діяльності судових органів та навчальному процесі. Результати дослідження можуть бути використані під час подальшого вдосконалення законодавства у сфері адміністративного судочинства, розробки наукових концепцій розвитку судової практики, а також підготовки навчально-методичних матеріалів з теорії держави і права, адміністративного права, адміністративного процесуального права та інших юридичних дисциплін.

Дисертаційне дослідження виконане здобувачем самостійно. Сформульовані у роботі положення, висновки та пропозиції є результатом особистої наукової праці автора. Використані у дисертації положення інших учених належним чином відображені через відповідні посилання на джерела. Ознак академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації результатів дослідження не виявлено.

З урахуванням викладеного вважаю, що дисертаційна робота **Єгорова Антона Євгеновича** на тему «**Співвідношення англосаксонської та романо-германської правових сімей в адміністративно-судовій практиці України**» є завершеним самостійним науковим дослідженням, у якому вирішено актуальне наукове завдання, що має істотне значення для розвитку теорії держави і права, адміністративної юстиції та сучасної судової практики України, відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», основним вимогам до дисертацій, а тому може бути допущений до подання у спеціалізовану вчену раду для вирішення питання про допуск його до захисту.

Дякую за увагу!

ВИСНОВКИ ФАХІВЦІВ-ЕКСПЕРТІВ:

Д-р. юрид. наук, проф. І.В. Патерило: Слід зазначити, що дисертаційне дослідження присвячено вкрай актуальній проблемі, пов'язаній із трансформацією національної правової системи України в умовах євроінтеграційних процесів, розвитку адміністративної юстиції та посилення ролі судової практики у механізмі правового регулювання.

Актуальність обраної теми обумовлена тим, що сучасна адміністративно-судова практика України дедалі більше демонструє поєднання елементів романо-германської та англосаксонської правових традицій. Особливого значення ці процеси набувають у зв'язку із активним застосуванням практики Європейського суду з прав людини, правових позицій Верховного Суду та Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду при вирішенні публічно-правових спорів.

У представленому дисертаційному дослідженні автором здійснено комплексний аналіз особливостей взаємодії англосаксонської та романо-германської правових сімей у сучасній адміністративно-судовій практиці України, досліджено тенденції розвитку судової практики в умовах євроінтеграції та правового режиму воєнного стану, а також проаналізовано вплив судового прецеденту на трансформацію національного правозастосування.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у тому, що автором обґрунтовано висновок про поступове формування в Україні змішаної моделі адміністративно-судового правозастосування, у межах якої поєднуються нормативістські підходи романо-германської правової сім'ї та прецедентні механізми англосаксонської правової традиції.

Заслужують на увагу наукові положення щодо ризиків порушення принципу правової визначеності внаслідок нестабільності правових позицій Верховного Суду та фактичного посилення ролі судової практики у системі джерел права України.

Позитивною стороною дисертаційного дослідження є також запропонований автором підхід до забезпечення стабільності судової практики Верховного Суду шляхом поєднання прецедентних механізмів правозастосування із принципами нормативної визначеності. Особливої уваги заслуговує обґрунтування доцільності використання механізму *prospective overruling* у процесі зміни правових позицій Верховного Суду.

Автором опрацьовано значний обсяг наукової літератури, нормативно-правових актів, матеріалів судової практики та практики Європейського суду з прав людини. Методологія дослідження обрана відповідно до мети, задач, об'єкта та предмета дослідження, а застосовані методи наукового пізнання дозволили комплексно дослідити проблематику співвідношення правових сімей у сучасній адміністративно-судовій практиці України.

Структура дисертації є логічною та послідовною. Робота характеризується належним рівнем обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Основні положення дисертаційного дослідження пройшли належну апробацію та знайшли відображення у наукових публікаціях автора.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання сформульованих автором висновків та рекомендацій у науково-дослідній діяльності, правотворчій та правозастосовній практиці, а також у навчальному процесі під час викладання юридичних дисциплін.

Дисертаційне дослідження Єгорова Антона Євгеновича на тему: «Співвідношення англосаксонської та романо-германської правових сімей в

адміністративно-судовій практиці» є самостійною, завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливе наукове завдання.

На підставі викладеного вище можна зробити висновок, що дисертаційне дослідження Єгорова Антона Євгеновича на тему: «Співвідношення англосаксонської та романо-германської правових сімей в адміністративно-судовій практиці», є роботою, яка має необхідний рівень наукової новизни, теоретичної та практичної значущості, яка відповідає є завершеним самостійним дослідженням, має наукову новизну та практичну значущість, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01. 2022 р. № 44), а його автор Єгоров Антон Євгенович заслуговує присудження йому наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право, за спеціальністю 081 Право.

Канд. юрид. наук, доц. О.В. Лахова: Представлене дисертаційне дослідження присвячене актуальним проблемам розвитку сучасної правової системи України та особливостям трансформації адміністративно-судової практики під впливом європейських правових стандартів і сучасних тенденцій судового правозастосування.

Обрана тема має важливе теоретичне та практичне значення, оскільки в умовах реформування судової системи України, активного розвитку адміністративної юстиції та посилення ролі практики Верховного Суду особливого значення набуває проблема співвідношення нормативно-правового регулювання та судової практики як елементів різних правових традицій.

Автором проведено ґрунтовний аналіз наукових підходів до розуміння правової системи, правової сім'ї, судової практики та адміністративно-судової практики. У роботі простежується логічний взаємозв'язок між теоретичними положеннями та практичними аспектами функціонування сучасного адміністративного судочинства України.

Позитивною рисою дисертації є те, що автор не обмежується виключно теоретичним аналізом, а приділяє значну увагу сучасній судовій практиці, зокрема практиці Верховного Суду, Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду та Європейського суду з прав людини.

Науковий інтерес становлять висновки автора щодо поступового посилення ролі судового прецеденту у національному правозастосуванні та трансформації адміністративно-судової практики України в умовах євроінтеграції. Важливим є також висновок про те, що сучасна адміністративно-судова практика України фактично функціонує в межах змішаної моделі правозастосування, у якій поєднуються ознаки романо-германської та англосаксонської правових сімей.

Окремої уваги заслуговує проведений автором аналіз проблем забезпечення принципу правової визначеності у діяльності Верховного Суду. У роботі аргументовано доведено, що нестабільність судової практики та часті

зміни правових позицій можуть негативно впливати на єдність правозастосування та передбачуваність судових рішень.

Позитивно слід оцінити використання значної кількості наукових джерел, нормативно-правових актів та матеріалів судової практики. Автором застосовано комплекс загальнонаукових та спеціально-юридичних методів дослідження, що забезпечило належний рівень обґрунтованості отриманих результатів.

Структура дисертаційного дослідження є послідовною та логічною, а виклад матеріалу характеризується належним рівнем наукового стилю. Висновки дисертації відповідають поставленим задачам та впливають із проведеного дослідження.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання у правотворчій діяльності, правозастосовній практиці адміністративних судів, науково-дослідній сфері та освітньому процесі під час викладання юридичних дисциплін.

Дисертаційна робота Єгорова Антона Євгеновича на тему: «Співвідношення англосаксонської та романо-германської правових сімей в адміністративно-судовій практиці», подана на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, що характеризується наявністю наукової новизни та має практичну значущість. За своїм змістом робота відповідає галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою КМ України від 23.03.2016 р. № 261, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМ України від 12.01.2022 р. №44 та Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом МОН України від 12.01.2017 р. від № 40, а її автор Єгоров Антон Євгенович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Канд. юрид. наук, доц. О.А. Грабильнікова: Дисертаційне дослідження Єгорова А.Є. присвячене комплексному дослідженню особливостей розвитку адміністративно-судової практики України в умовах взаємодії різних правових традицій та трансформації сучасного правозастосування.

Актуальність теми дослідження обумовлена сучасними процесами реформування судової системи України, розвитком адміністративної юстиції, імплементацією європейських правових стандартів та посиленням ролі судової практики у механізмі забезпечення верховенства права. Особливого значення дана проблематика набуває в умовах воєнного стану, коли адміністративні суди відіграють важливу роль у забезпеченні судового контролю за діяльністю суб'єктів владних повноважень.

У дисертаційному дослідженні автором проведено комплексний аналіз сучасних наукових підходів до визначення правових сімей, судової практики та адміністративного судочинства, а також досліджено особливості впливу

англосаксонських та романо-германських елементів на формування сучасної адміністративно-судової практики України.

Позитивним аспектом роботи є її комплексний характер та поєднання теоретичного і практичного аналізу досліджуваної проблематики. Автором приділено увагу не лише загальнотеоретичним аспектам співвідношення правових сімей, а й сучасній практиці Верховного Суду, Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду та практиці Європейського суду з прав людини.

У роботі аргументовано доведено, що сучасна адміністративно-судова практика України характеризується поступовим посиленням ролі судового прецеденту, судового тлумачення та правових позицій Верховного Суду. При цьому автором правильно звертається увага на необхідність збереження балансу між розвитком судової практики та забезпеченням принципу правової визначеності.

Науковий інтерес становлять положення дисертації щодо впливу євроінтеграційних процесів на трансформацію адміністративного судочинства України, а також висновки про поступове формування змішаної моделі правозастосування, у межах якої поєднуються елементи романо-германської та англосаксонської правових систем.

Слід позитивно відзначити належний рівень методологічного забезпечення дослідження. Автором використано комплекс загальнонаукових та спеціально-юридичних методів, що дозволило всебічно дослідити заявлену проблематику. Опрацьовано значний обсяг наукової літератури, нормативно-правових актів, міжнародних документів та матеріалів судової практики.

Структура дисертації є логічною, послідовною та відповідає поставленій меті й задачам дослідження. Висновки роботи є обґрунтованими та мають належний рівень наукової аргументації.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання сформульованих у дисертації положень і рекомендацій у діяльності судових органів, у правотворчій діяльності, під час подальших наукових досліджень, а також у навчальному процесі при викладанні дисциплін юридичного спрямування.

Дисертаційне дослідження містить окремі дискусійні положення, що є характерним для самостійної наукової роботи та не впливає на загальну позитивну оцінку проведеного дослідження.

На підставі викладеного вище можна зробити висновок, що дисертаційне дослідження Єгорова Антона Євгеновича на тему: «Співвідношення англосаксонської та романо-германської правових сімей в адміністративно-судовій практиці», є роботою, яка має необхідний рівень наукової новизни, теоретичної та практичної значущості, яка відповідає є завершеним самостійним дослідженням, має наукову новизну та практичну значущість, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії»

(Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01. 2022 р. № 44), а його автор Єгоров Антон Євгенович заслуговує присудження йому наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право, за спеціальністю 081 Право.

В ОБГОВОРЕННІ ДИСЕРТАЦІЇ ЄГОРОВА А.Є.. ВЗЯЛИ УЧАСТЬ:

Д-р. юрид. наук, проф. О.В. Марченко: У своєму виступі зазначив, що дисертаційне дослідження на тему «Співвідношення англосаксонської та романо-германської правових сімей в адміністративно-судовій практиці України» присвячене актуальній проблематиці сучасної юридичної науки та має важливе теоретичне і практичне значення.

Відзначив, що автором проведено комплексний аналіз сучасних тенденцій розвитку адміністративно-судової практики України, а також особливостей впливу практики Європейського суду з прав людини та правових позицій Верховного Суду на трансформацію національного правозастосування.

Позитивно оцінив проведений у роботі аналіз проблем забезпечення принципу правової визначеності в умовах посилення ролі судової практики та поступового формування елементів прецедентного правозастосування у національній правовій системі.

Окремо звернув увагу на те, що дисертантом обґрунтовано доцільність забезпечення стабільності правових позицій Верховного Суду та передбачуваності судової практики, що має важливе значення для розвитку адміністративного судочинства України в умовах євроінтеграційних процесів та правового режиму воєнного стану.

Підкреслив, що робота характеризується логічною структурою, належним рівнем методологічного забезпечення та достатнім рівнем наукової аргументації. Автором опрацьовано значний обсяг наукових джерел, нормативно-правових актів та матеріалів судової практики.

Разом з цим, висловив окремі рекомендації щодо подальшого поглиблення аналізу практики Великої Палати Верховного Суду у сфері вирішення юрисдикційних спорів та більш детального дослідження перспектив розвитку механізмів забезпечення єдності судової практики.

У цілому зазначив, що дисертаційне дослідження відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії та заслуговує на позитивну оцінку і може бути рекомендована до захисту на спеціалізованій вченій раді для разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Д-р. юрид. наук, проф. Є.А. Кобрусєва: У своєму виступі зазначив, що представлене дисертаційне дослідження присвячене актуальній проблематиці сучасної юридичної науки та відповідає сучасним тенденціям розвитку національної правової системи України в умовах євроінтеграційних процесів, реформування судової системи та розвитку адміністративної юстиції.

Відзначив, що автором обрано складну та багатогранну тему дослідження, яка поєднує як загальнотеоретичні аспекти теорії правових сімей, так і практичні питання функціонування сучасної адміністративно-судової практики України.

При цьому дисертанту вдалося забезпечити належний баланс між теоретичним аналізом та дослідженням сучасної судової практики.

Позитивно оцінив проведений у роботі аналіз впливу англосаксонської правової традиції на розвиток сучасного українського правозастосування, зокрема у частині посилення ролі правових позицій Верховного Суду та практики Європейського суду з прав людини. Зазначив, що автором аргументовано доведено поступове формування в Україні змішаної моделі правозастосування, у межах якої поєднуються ознаки романо-германської та англосаксонської правових систем.

Окремо звернув увагу на проведений дисертантом аналіз проблем забезпечення принципу правової визначеності в умовах розвитку судової практики Верховного Суду. На думку виступаючого, дана проблематика є надзвичайно актуальною для сучасної юридичної науки та правозастосовної практики, особливо у сфері адміністративного судочинства.

Позитивно охарактеризував запропоновані автором підходи до забезпечення стабільності судової практики та передбачуваності правозастосування, а також обґрунтування можливості використання механізму *prospective overruling* у діяльності Верховного Суду.

Відзначив належний рівень методологічного забезпечення дисертаційного дослідження. Автором використано комплекс загальнонаукових та спеціально-юридичних методів, що дозволило всебічно дослідити заявлену проблематику. У роботі опрацьовано значний обсяг наукових джерел, нормативно-правових актів, міжнародних документів, матеріалів судової практики та практики Європейського суду з прав людини.

Підкреслив, що структура дисертації є логічною та послідовною, а зміст розділів і підрозділів узгоджується із поставленою метою та задачами дослідження. Сформульовані у роботі висновки є обґрунтованими, логічно випливають із проведеного дослідження та мають належний рівень наукової аргументації.

Також звернув увагу на практичне значення одержаних результатів, які можуть бути використані у правотворчій діяльності, діяльності судових органів, науково-дослідній сфері та навчальному процесі при викладанні юридичних дисциплін.

Разом з тим, зазначив, що окремі положення дисертаційного дослідження можуть бути предметом подальших наукових дискусій, зокрема у частині визначення меж судової правотворчості та співвідношення судової практики із нормативно-правовим регулюванням. Проте такі зауваження мають дискусійний характер та не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

У цілому зазначив, що дисертаційне дослідження на тему «Співвідношення англосаксонської та романо-германської правових сімей в адміністративно-судовій практиці України» є самостійною завершеною науковою працею, яка відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії та заслуговує на позитивну оцінку.

Канд. юрид. наук, доц. О.П. Литвин: У своєму виступі зазначив, що дисертаційне дослідження присвячене актуальній та складній проблематиці

сучасного розвитку правової системи України, пов'язаній із трансформацією адміністративно-судової практики та посиленням ролі судового прецеденту у правозастосуванні.

Відзначив, що автором ґрунтовно проаналізовано сучасні наукові підходи до розуміння правових сімей, судової практики та адміністративного судочинства. Позитивно оцінив те, що у роботі значну увагу приділено практиці Верховного Суду, Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду та практиці Європейського суду з прав людини.

Окремо підкреслив, що науковий інтерес становлять висновки дисертанта щодо поступового формування змішаної моделі правозастосування в Україні, у межах якої поєднуються елементи романо-германської та англосаксонської правових традицій.

Позитивно охарактеризував проведений автором аналіз проблем забезпечення принципу правової визначеності та стабільності судової практики, звернувши увагу на актуальність даної проблематики для сучасного адміністративного судочинства.

Зазначив, що структура дисертаційного дослідження є послідовною та логічною, а сформульовані у роботі висновки відповідають поставленим меті та задачам дослідження.

Разом з тим, рекомендував у подальших наукових дослідженнях більш детально приділити увагу питанням співвідношення судової практики та нормативно-правового регулювання в окремих видах судочинства, а також особливостям впливу практики ЄСПЛ на розвиток адміністративної юстиції України.

У цілому слід зазначити, що дисертаційне дослідження справляє позитивне враження, має належний рівень наукової обґрунтованості та відповідає вимогам, встановленим для дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Вважаємо, що дисертацію можна рекомендувати до захисту на спеціалізованій вченій раді для разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Голова міжкафедрального семінару юридичного факультету д-р юрид. наук, проф. Т.В. Корнякова:

Чи є ще бажаччі виступити? Якщо бажаччих немає, то давайте перейдемо до обговорення висновку.

ВИСНОВОК

Актуальність теми дисертації. Актуальність дисертаційного дослідження обумовлена значними трансформаційними процесами, які відбуваються в процесі існування та подальшого розвитку адміністративно-судової практики України під впливом правових сімей, насамперед романо-германської та англосаксонської. Важливим важелем такої трансформації є судова реформа України, розпочата у 2016 році, яка значно підвищила роль судового прецеденту, правових позицій Верховного Суду та практики Європейського суду з прав людини у якості джерел правового впливу на

національне правозастосування. Особливо помітно зазначені процеси проявляються саме у сфері адміністративного судочинства, де відбувається формування єдиної адміністративно-судової практики, забезпечення судового контролю за діяльністю суб'єктів владних повноважень та реалізація принципу верховенства права.

Слід зазначити, що внаслідок реформи судової системи України та, як вже зазначалося автором, збільшення ролі судового прецеденту у процесі правозастосування в Україні, зростає важливість формування цілісної та зрозумілої концепції реформування судової системи як одного із фундаментальних елементів держави, завдяки якому забезпечується реалізація права особи (як фізичної, так і юридичної) на справедливий суд. Крім цього, у сфері адміністративної юстиції судова система виступає також у ролі ефективного механізму контролю за діяльністю органів державної влади та інших суб'єктів владних повноважень, забезпечуючи баланс між публічними інтересами держави та необхідністю дотримання прав і свобод людини і громадянина. Якщо зазначати про конституційну юрисдикцію, то окрім захисту прав людини і громадянина, судова система виступає також у ролі механізму здійснення конституційного контролю.

Як наслідок, проведення теоретичних та методологічних досліджень процесів розвитку національної адміністративно-судової практики України, включаючи процеси адаптації судової практики до змін, які відбуваються, набуває особливої актуальності, особливо в контексті впливу іноземних правових систем. Адже цілком природньо, що в умовах посилення міжнародного співробітництва між Україною та її союзниками, насамперед країнами Європейського Союзу та Північноатлантичного Альянсу, правове співробітництво лише зростатиме, що не може не позначитися на національному законодавстві України та, як наслідок, на українській адміністративно-судовій практиці. Більше того, набуття Україною статусу країни-кандидата в Європейський Союз та подальша гармонізація українського законодавства із європейськими правовими стандартами зумовлюють необхідність адаптації національного адміністративного судочинства до сучасних міжнародних підходів, включаючи стандарти Європейського суду з прав людини щодо ефективного судового захисту та належного урядування.

Особливої актуальності зазначена проблематика набуває в умовах правового режиму воєнного стану, коли суттєво зростає роль адміністративних судів у забезпеченні судового контролю за діяльністю суб'єктів владних повноважень, захисті прав і свобод людини, а також забезпеченні балансу між інтересами національної безпеки та принципом верховенства права. Саме в умовах воєнного стану адміністративно-судова практика найбільш виразно демонструє процеси трансформації правозастосування, посилення ролі судового прецеденту, правових позицій Верховного Суду та практики Європейського суду з прав людини.

Затвердження теми та плану дисертації. Тема дисертації затверджена Вченою радою Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара (протокол № 5 від 18.11.2021 року), уточнена Вченою радою юридичного

факультету (протокол №7 від 29.05.2026р.), науковим керівником призначено завідувача кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, канд. юрид. наук, д-р політ. наук проф. Алексеєнко І.Г.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до сучасних напрямів розвитку правової системи України, реформування судової системи та адміністративної юстиції в умовах євроінтеграційних процесів, гармонізації національного законодавства із правом Європейського Союзу та реалізації принципу верховенства права.

Тема дисертаційного дослідження відповідає положенням Конституції України, Указу Президента України «Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки» від 11 червня 2021 року № 231/2021, Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021, а також сучасним напрямам державної правової політики щодо розвитку адміністративного судочинства, забезпечення доступу до справедливого суду, імплементації практики Європейського суду з прав людини та адаптації національної правової системи до європейських правових стандартів, а також відповідно до Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні, затверджених постановою Кабінету Міністрів України № 476 від 30.04.2024 р. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до змісту наукової теми «Виявлення особливостей та вдосконалення нормативних парадигм у сфері регулювання цивільно-правових відносин та господарської діяльності в Україні в умовах євроінтеграції» (№ 0122U001411), яка здійснювалась на кафедрі цивільного, трудового та господарського права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, третього рівня вищої освіти за акредитованою освітньо-науковою програмою «Право» зі спеціальності 081 «Право» (Сертифікат про акредитацію освітньої програми 8127, дійсний до 01.07.2029 р.).

Публікації та особистий внесок здобувача. Основні положення, висновки та практичні рекомендації дисертаційного дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри теорії держави і права, конституційного права та державного управління юридичного факультету Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара та отримали позитивну оцінку.

Результати дисертаційного дослідження були оприлюднені на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми протидії корупції в Україні» (26–27 травня 2022 року, Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука, м. Рівне, Україна); VIII Всеукраїнській мультидисциплінарній конференції «Чорноморські наукові студії» (24 червня 2022 року, Міжнародний гуманітарний університет, м. Одеса, Україна); XI ISAP Conference «The Latest Information and Communication Technologies in Education» (27–29 листопада 2023 року, м.

Флоренція, Італія); III ISAP Conference «Intellectual Education of Students and Schoolchildren of the New Generation» (22–24 січня 2024 року, м. Париж, Франція); VI ISAP Conference «Theory and Practice of the Development of Technical Sciences» (12–14 лютого 2024 року, м. Прага, Чеська Республіка); VII ISAP Conference «Information Technologies in Education, Technology and Industry» (19–21 лютого 2024 року, м. Мадрид, Іспанія).

Основні результати дисертаційного дослідження відображені у наукових публікаціях автора, зокрема у фахових наукових виданнях України категорії «Б», а також у зарубіжних наукових виданнях, серед яких: *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*, *Recht der Osteuropäischen Staaten (ReOS)*, *KELM (Knowledge. Education. Law. Management)*, *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*, *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у комплексному теоретико-методологічному дослідженні співвідношення англосаксонської та романо-германської правових сімей в адміністративно-судовій практиці України в умовах євроінтеграційних процесів, судової реформи та правового режиму воєнного стану.

уперше:

– обґрунтовано, що сучасна адміністративно-судова практика України функціонує в умовах поступового переходу від класичної нормативістської моделі романо-германської правової сім'ї до змішаної моделі правозастосування, у межах якої правові позиції Верховного Суду та практика Європейського суду з прав людини фактично набувають ознак прецедентного регулювання;

– визначено, що одним із ключових наслідків посилення англосаксонських елементів у національній адміністративно-судовій практиці є виникнення ризиків порушення принципу правової визначеності, зокрема внаслідок нестабільності правових позицій Верховного Суду, відступів від раніше сформованої практики та фактичної підміни нормативно-правового регулювання судовим тлумаченням;

– запропоновано авторський підхід до формування адміністративно-судової практики Верховного Суду, який передбачає поєднання прецедентних механізмів правозастосування із принципами нормативної визначеності романо-германської правової сім'ї шляхом забезпечення стабільності правових позицій та передбачуваності судової практики;

– обґрунтовано доцільність використання механізму prospective overruling у діяльності Верховного Суду як засобу забезпечення принципу правової визначеності при зміні правових позицій у сфері адміністративного судочинства.

удосконалено:

– теоретичні підходи до визначення поняття «адміністративно-судова практика» та її місця у системі сучасного правозастосування України;

– наукові підходи до визначення ролі правових позицій Верховного Суду та практики Європейського суду з прав людини у системі джерел права України;

– теоретичні положення щодо співвідношення нормативно-правового регулювання та судової правотворчості в адміністративному судочинстві України;

– наукові підходи до визначення ролі Великої Палати Верховного Суду у забезпеченні єдності судової практики та формуванні юрисдикційних критеріїв.

дістало подальшого розвитку:

– дослідження процесів адаптації національної правової системи України до міжнародних та європейських правових стандартів;

– наукові положення щодо взаємодії романо-германської та англосаксонської правових сімей у процесі розвитку адміністративно-судової практики України;

– дослідження ролі адміністративної юстиції у забезпеченні принципу верховенства права та судового контролю за діяльністю суб'єктів владних повноважень;

– теоретико-правові підходи до аналізу впливу євроінтеграційних процесів та практики Європейського суду з прав людини на трансформацію національної судової системи України.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані результати, теоретичні висновки та практичні рекомендації, сформульовані у дисертаційному дослідженні, можуть бути використані:

– у науково-дослідній сфері – для подальших досліджень проблем взаємодії романо-германської та англосаксонської правових сімей, розвитку адміністративної юстиції, адміністративно-судової практики України, забезпечення принципу правової визначеності та вдосконалення механізмів формування судової практики Верховного Суду (Акт впровадження результатів дисертаційної роботи у наукову діяльність Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара від 14.05.2026 р.);

– у правотворчій діяльності – з метою вдосконалення законодавства України у сфері адміністративного, цивільного, господарського та кримінального судочинства, забезпечення єдності судової практики, імплементації практики Європейського суду з прав людини та розвитку механізмів забезпечення принципу правової визначеності у діяльності судових органів;

– у правозастосовній діяльності – при формуванні та узагальненні адміністративно-судової практики, застосуванні практики Європейського суду з прав людини, правових позицій Верховного Суду та касаційних судів у складі Верховного Суду, а також у процесі вирішення адміністративних, цивільних, господарських та кримінальних справ;

– в освітньому процесі – під час викладання навчальних дисциплін «Теорія держави і права», «Порівняльне правознавство», «Адміністративне право», «Адміністративне судочинство», «Цивільний процес», «Господарський процес», «Кримінальний процес», «Судові та правоохоронні органи України» у закладах вищої освіти при підготовці фахівців за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями вищої освіти спеціальності 081 «Право», а також під час підготовки підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій та

інших навчально-методичних матеріалів; (Акт впровадження результатів дисертаційної роботи у наукову діяльність Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара від 14.05.2026 р.);

– у практичній діяльності – при підвищенні кваліфікації суддів, адвокатів, працівників судових та правоохоронних органів, а також інших фахівців у сфері правозастосування та судової діяльності.

Список публікацій здобувача за темою дисертації

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Єгоров А. Є. Деякі питання застосування рішень європейського суду з прав людини у якості джерела права в Україні: особливості та проблеми. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право.* №2(54). 2022. С.51-59. DOI: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2022.2\(54\).264401](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2022.2(54).264401) URL: <https://visnyk-ppsp.kpi.ua/article/view/264401/260520>

2. Єгоров А. Є. Судова практика як джерело права: порівняльний аналіз континентальної, англосаксонської та української правових сімей. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції.* № 1. 2024р. С. 9-16. DOI: <https://doi.org/10.32782/2408-9257-2024-1-2> URL: https://apnl.dnu.in.ua/1_2024/4.pdf

3. Єгоров А. Є. Деякі питання застосування права справедливості у справах про тимчасово окуповані території України. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету.* Том 5. №86. 2024р. С. 235-240. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.5.35> URL: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/321380/311917>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

4. Єгоров А. Є. Касаційні фільтри як елемент романо-германської правової сім'ї в судовій практиці України. *Intellectual Education of Students and Schoolchildren of the New Generation : Abstracts of III International Scientific and Practical Conference (Paris, France, January 22–24, 2024).* Paris, 2024. С. 98–101.

5. Єгоров А. Є. Юрисдикційні спори в судовій практиці України та способи їхнього вирішення. *Theory and Practice of the Development of Technical Sciences : Abstracts of VI International Scientific and Practical Conference (Prague, Czech Republic, February 12–14, 2024).* Prague, 2024. С. 157–160.

6. Єгоров А. Є. Правові доктрини в судовій практиці України. *Information Technologies in Education, Technology and Industry : Abstracts of VII International Scientific and Practical Conference (Madrid, Spain, February 19-21, 2024).* Madrid, 2024. С. 124-126.

7. Єгоров А. Є. Нормативне регулювання поняття «судова практика» в законодавстві України. *The Latest Information and Communication Technologies in Education : Abstracts of XI International Scientific and Practical Conference (Florence, Italy, November 27-29, 2023).* Florence, 2023. С. 193-195.

8. Єгоров А. Є. Проблемні питання застосування аналогії права в процесуальному законодавстві України. *«Чорноморські наукові студії»: Матеріали VIII всеукраїнської мультидисциплінарної конференції.* м. Одеса, 24 червня 2022: Міжнародний гуманітарний університет, 2022. – 392 с. С. 46–48.

9. Єгоров А. Є. Співвідношення елементів різних правових систем в національному законодавстві України в регулюванні цивільних правовідносин. *Актуальні проблеми протидії корупції в Україні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Рівне, 26-27 травня 2022 року)*. Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука. Рівне: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 12–14.

На підставі заслуховування та обговорення доповіді Єгорова А.Є. про основні положення дисертаційної роботи, питань та відповідей на них

УХВАЛИЛИ:

1. Дисертаційна робота Єгорова Антона Євгеновича на тему: «Співвідношення англосаксонської та романо-германської правових сімей в адміністративно-судовій практиці», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі 08 Право за спеціальністю 081 Право є завершеним, самостійним дослідженням, в якому отримані нові науково обґрунтовані результати, що розв'язують конкретне наукове завдання і відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44) та може бути винесена на розгляд Вченої ради Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара для розгляду питання про утворення спеціалізованої вченої ради для разового публічного захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальності 081 Право.

2. Рекомендувати дисертаційну роботу Єгорова Антона Євгеновича на тему: «Співвідношення англосаксонської та романо-германської правових сімей в адміністративно-судовій практиці», до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження Єгорову А.Є. ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

3. Клопотати перед Вченою радою університету розглянути питання про створення спеціалізованої вченої ради для проведення разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 Право Єгорова Антона Євгеновича у такому складі:

ВІДОМОСТІ

про членів спеціалізованої вченої ради для разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право» аспіранта *Єгорова Антона Євгеновича «Співвідношення англосаксонської та романо-германської правових сімей в адміністративно-судовій практиці України»* у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара, Міністерство освіти і науки України,

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові	Місце основної роботи, підпорядкування, посада	Науковий ступінь, шифр, назва спеціальності, за якою захищена дисертація, рік присудження	Вчене звання (за спеціальністю, кафедрою), рік присвоєння	Наукові публікації, опубліковані за останні п'ять років, за науковим напрямом, за яким підготовлено дисертацію здобувача
-------	-----------------------------	--	---	---	--

1	Патерило Ірина Володимирівна (голова)	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Міністерство освіти і науки України, юридичний факультет, професор кафедри цивільного, трудового та господарського права	Доктор юридичних наук, 12.00.07 - адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, 2015 р.	Професор кафедри цивільного, трудового та господарського права, 2020 р.	<p>1. Марченко О.В., Патерило І.В. Співвідношення між категоріями публічних послуг, електронні процедури та адміністративні процедури. <i>Наука і техніка сьогодні. Серія «Право»</i>. 2025. №7(48). С.208-216. (фахове видання, категорія «Б») DOI: https://doi.org/10.52058/786-6025-2025-7(48)-207-216 URL: https://perspectives.pp.ua/index.php/nts/article/view/26851</p> <p>2. Патерило І.В., Соколенко О.Л. Електронні адміністративні послуги в нотаріаті: сучасний стан і перспективи розвитку. <i>Держава та регіони. Серія: Право</i>. 2025. №2 (88). С.248-252. DOI: https://doi.org/10.32782/1813-338X-2025.2.39 http://www.law.stateandregions.zp.ua/archive/2025/41.pdf (фахове видання, категорія Б).</p> <p>3. Патерило І.В., Алексеєнко І.Г. Проблемні аспекти сервісної діяльності адміністративних судів у сфері соціального захисту населення. <i>Наукові перспективи</i>. 2026. №1 (68). С.1468-1478. (фахове видання категорії Б). DOI: https://doi.org/10.52058/2708-7530-2026-1(67)-1468-1478</p>
---	---------------------------------------	---	--	---	--

					<p>URL: https://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/36223</p>
2	<p>Кононець Віта Петрівна (опонент)</p>	<p>Національна академія внутрішніх справ МВС України, МОН України, науковий співробітник навчально наукової лабораторії з протидії організованої злочинності та корупції</p>	<p>Доктор юридичних наук, 12.00.07 - адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, 2021 р. Україна</p>	<p>Професор кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності, 2022 р. Україна</p>	<p>1. Мороз В. (Кононець В.), Приймаченко Д. Особливості адміністративної процедури досудового вирішення спорів щодо примусового відчуження майна. <i>Держава та регіони. Серія: Право.</i> 2023. № 1 (79). С. 121-125. DOI: https://doi.org/10.32840/1813-338X-2023.1.19 URL: http://law.stateandregions.zp.ua/archive/1_2023/19.pdf (Фахове видання категорії Б).</p> <p>2. Мороз В.П. (Кононець В.П.) Окремі аспекти визначення адміністративно-правового статусу органів та осіб, уповноважених на примусове виконання судових рішень. <i>Нове українське право. Актуальні проблеми публічного права.</i> 2021. № 6 С. 114-119. (Опубл. 27.12.2021) DOI: https://doi.org/10.51989/NU_L.2021.6.16 URL: http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/165 (Фахове видання категорії Б).</p> <p>3. Кононець В.П. Роль Європейського суду з прав людини у контролі за виконанням судових рішень органами публічної адміністрації <i>Науковий</i></p>

					<p>вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція». 2020. Вип. 44. С. 32–36 DOI: https://doi.org/10.32841/2307-1745.2020.44.7 URL: https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc44/9.pdf (Фахове видання категорії Б).</p>
3	Блінова Ганна Олександрівна (опонент)	Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» Міністерства освіти і науки, професор кафедри цивільного, господарського та екологічного права	Доктор юридичних наук, 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, 2020 р., Україна	професор кафедри цивільного, господарського та екологічного права, 2023 р., Україна	<p>1. Блінова Г.О. Інформаційно-правове забезпечення механізму поводження з відходами війни. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. №7. 2023. С. 93-99. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-7/20 URL: https://lsej.org.ua/7_2023/20.pdf (фахове видання, категорія «Б»).</p> <p>2. Блінова Г.О. Порухнення бюджетного законодавства: судова практика притягнення до адміністративної відповідальності. <i>Право і суспільство</i>. № 6. С. 426-433. 2023. DOI: https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.6.62 URL: https://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2023/6_2023/62.pdf (фахове видання, категорія «Б»).</p> <p>3. Блінова Г.О. Теоретичні та практичні аспекти кваліфікації адміністративних</p>

					<p>правопорушень у бюджетній сфері. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. №2. 2024. С. 588-593. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-2/145. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2024/147.pdf (Фахове видання, категорія «Б»).</p>
4	Лахова Олена Вадимівна (рецензент)	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України, доцент кафедри адміністративного і кримінального права	Кандидат юридичних наук 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право, 2017 р., Україна	доцент кафедри адміністративного і кримінального права, 2021 р., Україна	<p>1. Лахова О.В. Реалізація права на позасудове (адміністративне) оскарження рішень, дій чи бездіяльності посадових осіб. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. 2023. № 4. С. 804-806. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-4/195 URL: http://www.lsej.org.ua/4_2023/195.pdf (Фахове видання категорії Б).</p> <p>2. Лахова О.В. Процедура реалізації права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних реєстраторів прав на нерухоме майно. <i>Науковий юридичний журнал 5: Правові новели</i>. 2023. № 21. С. 312-317. DOI: https://doi.org/10.32782/ln.2023.21.44 URL: http://legalnovels.in.ua/journal/21_2023/44.pdf (Фахове видання категорії Б).</p> <p>3. Лахова О.В. Захист прав на нерухоме майно через механізм оскарження рішень, дій чи</p>

бездіяльності державних реєстраторів: проблеми реалізації. *Право і суспільство*. 2024. № 1. С. 357-361.

DOI

<https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.1.2.53>

URL:http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2024/1_2024/part_2/55.pdf

(Фахове видання категорії Б).

5	Грабильнікова Олена Анатоліївна (рецензент)	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Міністерство освіти і науки України, Юридичний факультет, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права	кандидат юридичних наук, 12.00.02 - конституційне право; муніципальне право, 2016 р.	доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права, 2022 р.	<p>1. Грабильнікова О.А. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів публічної адміністрації в адміністративному судочинстві щодо надання послуг у сфері соціального захисту населення. <i>Європейські перспективи</i>. 2023. №3. С. 111-118, DOI: 10.32782/EP.2023.3.14 URL.: https://ep.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/archive/EP-2023-3/EP_2023_3_111.pdf (Фахове видання категорії Б).</p> <p>2. Лєгеца Є.О., Грабильнікова О.А. Правове регулювання обов'язковості виконання судового рішення в адміністративному судочинстві. <i>Право.ua</i>. 1, 2023. С. 66-72. DOI: https://doi.org/10.32782/LAW.UA.2023.1.9 URL.: http://pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/archive/Pravo-ua-2023-1/Pravo_ua_2023_1_066.pdf (Фахове видання категорії Б).</p> <p>3. Марченко О.В., Грабильнікова О.А. Правове регулювання</p>
---	---	---	--	---	--

					відповідальності . посадових осіб під час надання публічних послуг як захід запобігання корупції та корупційним ризикам. <i>Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, 2024. Серія ПРАВО. Випуск 86: частина 3. С.374-379. (фахове видання категорії Б) URL:https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/01/59.pdf DOI https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.3.57</i>
--	--	--	--	--	--

Результати відкритого голосування:

«За» – 17 осіб.

«Проти» – немає.

«Утрималися» – немає.

Рішення прийнято одногосно.

Голова

міжкафедрального семінару

Тетяна КОРНЯКОВА

Секретар

Олена ГРАБИЛЬНІКОВА